

Visitasi i Døves menighet Tromsø

3.-5. juni 2016

Biskop Ole Chr. M. Kvarme

Visitasi i Døves menighet Tromsø ble en varm, inntrykksfull og innholdsrik opplevelse, surt og kaldt sommervær til tross. Vi ble tatt imot i en levende menighet, der det er fokus både på enkeltmennesker og på fellesskap. Og vi ble minnet om hvor viktig det er med respekt og verdighet uavhengig av funksjonsevne.

Døves menighet Tromsø har hatt en sterk utvikling i løpet av de siste ti årene: I 2006 ble ny døvekirke vigslet – samlokalisert med Kroken menighet. Her fikk døves menighet et vakkert utsmykket kirkerom omgitt av funksjonelle og tjenlige menighetslokaler og kontorer. I 2010 ble den første døve presten, Arne Lundquist, ordinert og startet sitt arbeid i Tromsø. For tre år siden ble Døves menighet Tromsø utskilt som egen menighet, og menighetsutvalget ble menighetsråd. 2014 og sommeren 2015 var to døve trosopplæringsmedarbeidere på plass: Siv Benedikte Mittet (trosopplæringsleder, Trondheim) og Berna Martinussen (trosopplæringsmedarbeider) i tillegg til gode medarbeidere i daglig leder Berit Øyen Støyyva (Trondheim) og kirketjener Sonja Skogvoll.

Hva er en visitasi?

Det var lagt opp til et mangfoldig og variert program fra fredag morgen til søndag ettermiddag. På forhånd var det utarbeidet informative og innholdsrike rapporter om og planer for menighetslivet i døvekirken i nord. Dette ble utdypet gjennom møter og samtaler disse dagene. En visitasi står sentralt i biskopens tilsyn. Formålet er å "støtte, inspirere og veilede menigheten og ansatte og gjøre kirkens nærvær synlig i lokalsamfunnet". Biskopen skal legge vekt på forkynnelsen av Guds ord og gi støtte til menighetens virke og fellesskap. En visitasi gir mulighet til å stanse opp og spørre: Hva er positivt i Døves menighet Tromsø? Hva gleder? Hva smerter? Hva vil vi med det vi gjør? Hvordan gi rom for visjoner og se framover? En visitasi kan også bidra til å utvikle og styrke samarbeidsrelasjoner og åpne nye dører.

Innholdsrike dager

Arbeid for døvblinde

Først på programmet fredag formiddag stod besøk på Den nasjonale koordineringsenheten for døvblinde og til regionsenteret for døvblinde i Nord-Norge, samlokalisert i Tromsø sentrum. Vi ble der møtt av lederne for disse to virksomhetene, Tine Seljeseth og Merete Andreassen, og deres rådgivere som gav en innføring i deres virksomheter for å gi døvblinde over hele landet i et likeverdig tjenestetilbud tuftet på menneskeverd og likeverd. De viste også til konkrete eksempler på og ønske om samarbeid med kirken og Døvekirken inn mot brukergruppen. Vi møtte Edvard Johan Strand som

fortalte om sitt liv som døvblind og hvilken betydning døvblindesenteret og Døvekirken har hatt for hans liv, noe som understreket betydningen av denne tjenesten. Gjennom hans historie fikk vi innblikk i behovet for at Døvekirken har et særlig fokus på å inkludere døvblinde i menighetens arbeid. Her kan Døvekirken som helhet lære mye av Døves menighet i Tromsø. Dette ble understreket ytterligere i besøket på døvblindesenteret, botilbudet for døvblinde, lørdag.

Det gjorde et dypt inntrykk å oppleve hvordan arbeidet for døvblinde gjennomføres av tanker om likeverd, menneskeverd og rettigheter. Her har barmhjertigheten fått rom og blitt konkret. Her er også sansekirken Tomaskirken i Andebu et viktig redskap.

Tolketjenesten

Det var satt av tid til et møte med tolketjenesten i Tromsø. Rådgiver ved tolketjenesten, Liss Nina Krag Petersen, gav en grunnleggende innføring i tolketjenestens arbeid og i deres tanker knyttet til prioritering av ulike tolkebehov. Hun viste til at døve og døvblindes kirkelige deltakelse er særlig prioritert fra tolketjenestens side. Likeledes døve ansattes behov for tolk. Videre viste hun til behovet for et etterutdanningstilbud for døve- og døvblindetolker innenfor kirkelig tolking. Dette ble fulgt opp av tolk Gry Åland som har tolket for Døvekirken i Tromsø gjennom flere år. Hun poengterte at det er viktig med en grunnleggende kristendomsfaglig forståelse som gir trygghet i situasjonen og som det tar tid å utvikle. Hun berømmet den nye gudstjenesteliturgien i Døvekirken og hadde klare tolkefaglige innspill til bruk/ikke bruk av stemmetolk.

Samarbeid med den hørende kirken i Tromsø

I møtet med domprost Herborg Finnseth, kirkeverge Nils-Harald Opsahl, sokneprest Birgit Lockertsen i Kroken menighet og kirkefagsjef ved Nord-Hålogaland bispekontor, Heidi Nordby, formidlet de på hver sine måter et godt forhold til og samarbeid med Døvekirken i Tromsø. Kirkeverge og domprost i Tromsø foreslo jevnlig møter mellom dem og kirkeverge/prost i Døvekirken. Disse møtene kan legges til det årlige prostebesøket som prost og kirkeverge har i Tromsø.

Stab og menighetsråd

Lørdag startet med morgenbønn i kirken ved sokneprest Arne Lundquist. Deretter var det møte med stab og menighetsråd, der viktige spørsmålsstillinger ble løftet fram. Menigheten dekker et stort område og preges av lange avstander og mye reisevirksomhet – ikke minst for sokneprest og trosopplæringsmedarbeider. Begge legger vekt på å møte døve der de bor og bygge nettverk. Det er imidlertid mange ganger en utfordring å få kjennskap til hvor døve bor og hvilke behov de har. Alle medlemmene i menighetsrådet bor i Tromsø. Her gjøres det en stor innsats. Med de tekniske mulighetene som finnes i dag, er det en mulighet i framtiden også å velge personer fra distriktene til menighetsrådet?

Flere døve ønsker økt bibelkunnskap, men på grunn av utstrakt reisevirksomhet har det vært liten kapasitet til dette. Når det gjelder forsøk med åpen kirke, er det et varierende antall som kommer. Så langt har det ikke vært mulig å imøtekomme ønsket om diakonstilling, men noe besøkstjeneste er ivarettatt av menighetsrådsmedlemmer. Også julemessen ivaretas av frivillige.

Ved flere anledninger ble det vist til godt og verdifullt samarbeid med døveforeningene i Tromsø.

Trosopplæring

I 2003 vedtok Stortinget den landsomfattende trosopplæringsreformen som førte til at det ble utarbeidet en nasjonal plan for trosopplæring, og utfra den utarbeides lokale trosopplæringsplaner i alle menigheter. Bakgrunnen var Stortingets vedtak i 1969 om at skolens kristendomsundervisning ikke lenger kunne anses som kirkens dåpsopplæring. Staten hadde likevel ansvar for å bidra til at kirken og andre tros- og livssynssamfunn fikk muligheter til å ivareta opplæringsansvaret, mente man.

I likhet med alle de andre menighetene i Døvekirken har Døves menighet i Tromsø fått godkjent sin trosopplæringsplan. Trosopplæringsmedarbeider Berna Martinussen gav en oversikt over tiltak på ulike alderstrinn og viste til framtidige planer og mulighetene som ligger i nettbasert undervisning og kontakt. Denne kan imidlertid ikke erstatte sosiale sammenkomster. Det legges derfor opp til treff, leirer og turer – ikke minst for konfirmanter og ungdommer.

Skoleåret 2016/2017 er det Ungdomsår i Oslo bispedømme. Målet er å løfte opp ungdommenes plass i kirken – og sette fokus på rekruttering til kirkelig utdanning og tjeneste. Dette omfatter også hvordan ungdom kan være med på å sette sitt preg på kirken gjennom kirkens demokratiske organer. Her utfordres også Døves menighet Tromsø til å delta.

Ny gudstjenesteliturgi

Mange uttrykte glede over den nye gudstjenesteordningen. I samtalen kom det imidlertid fram ulike – og til dels motstridende – synspunkter knyttet til stemmetolking og bruk av musikk/salmer. Hva inkluderer, og hva ekskluderer? Hvem er Døvekirken for? Hvordan imøtekomme tolking for f. eks. døvblinde? Hvilke behov har sterkt tunghørte som ikke kan nyttiggjøre seg teleslynge i hørende menigheter? Og hvordan inkludere også døves hørende familie og nettverk?

Noen mente at fravær av stemmetolking i ledd som syndsbejennelsen, Kyrie, trosbejennelsen og Herrens bønn er det som best tar norsk tegnspråk på alvor og inkluderer menigheten, mens andre mente at dette nettopp ekskluderer deler av deltakerne.

De samme skillelinjene kom til uttrykk når det gjelder salmer og musikk, der den nye liturgien beveger seg mot mer bruk av poesi og tegnspråksalmer og mindre bruk av tradisjonelle salmer. Det er viktig å ta vare på døvekulturen, men ikke slik at det utestenger andre. En bør inkludere, ikke på bekostning av, men i tillegg til, døvekulturen.

Prosten påpekte at ifølge den nye liturgien skal gudstjenesteagendaen foreligge skriftlig for dem som har behov for det. I tillegg stemmetolkes det meste. Kanskje må det gjøres tydeligere i forklaringene til gudstjenesteleddene at stemmetolking kan forekomme der det er særlige behov for det.

Den nye liturgien og den lokale grunnordningen for Døves menighet Tromsø er godkjent for tre år. Den er derfor ikke «hugget i stein». Det er viktige at dere i løpet av denne tiden gjør erfaringer og kommer med innspill til endringer som dere ser er nødvendige for at gudstjenesten skal fungere så godt og rikt som mulig for målgruppene.

Representanter fra distriktene deltok i samtalen lørdag og søndag. De satte ord på de store geografiske avstandene som menigheten og ansatte må forholde seg til – og hvilke utfordringer dette gir. Gudstjenestetilbudet på tegnspråk i distriktene – og i samarbeid med hørende menigheter, er verdsatt. Men disse arrangeres forholdsvis sjelden. De store avstandene gjør det dessuten vanskelig å komme til gudstjeneste i Døvekirken i Tromsø. Her kan trolig tekniske løsninger som opptak fra

gudstjenester og overføring via nettet utvide gudstjenestetilbudet for døve og hørselshemmede i regionen.

Gudstjenesteforordning

Gjennom forordning av gudstjenester avgjør biskopen hvor mange gudstjenester det skal feires i en menighet, og hvor og når det skal skje. En forordnet gudstjeneste krever at det må være prest tilstede, og at fellesrådet stiller med de andre personalressursene som trengs for å gjennomføre gudstjenesten. Men forordnede gudstjenester er et minimum. Prest og menighetsråd står fritt til å feire flere gudstjenester så langt tid og ressurser tillater det. Arbeidet med å forordne gudstjenester er nå i gang i Oslo bispedømme, inkludert Døvekirken, og gjøres i samarbeid med menigheten og prosten. Planen er at ny forordning skal være på plass 1. januar 2017. For Døves menighet Tromsø er det satt opp gudstjenester i Døvekirken i Tromsø og i distriktene: Alta, Harstad/Ofoten, Lofoten og Vesterålen.

Gudstjeneste og kirkemiddag søndag

Gudstjenesten søndag markerte både tiårsjubileet for Døvekirken i Tromsø og avslutningen av visitasen. Det ble en flott gudstjeneste med mange medvirkende og med fortellingen om Jesus og barna i sentrum.

Etterpå var det festmiddag og et imponerende kakebord. Menighetsrådsleder Anne Merete Schønning Morskogen gav et overblikk over kirkens tiårige historie med en optimisme for mulighetene framover. Flere brakte hilsener i tillegg til mine korte oppsummeringer av visitasdagene.

Takk

Når jeg nå oppsummerer denne visitasen, fylles jeg med glede og takknemlighet og hilser dere med Paulus' ord til menigheten i Tessaloniki: «Vi takker alltid Gud for dere alle når vi husker på dere i våre bønner. For vår Gud og Fars ansikt husker vi stadig på hvordan dere er virksomme i tro, arbeider i kjærlighet og holder ut i håp til vår Herre Jesus Kristus.» (1 Tess 1, 2-4)

Jeg vil takke for fellesskapet disse dagene. Det er lagt ned et stort arbeid i forberedelse og gjennomføring, både når det gjelder program og opplegg, praktisk tilrettelegging og gjennomføring. Takk til stab og menighetsråd som står midt i et spennende arbeid for Døves menighet Tromsø. Takk til dere som vi møtte på Den nasjonale koordineringsenheten for døvblinde og på regionsenteret for døvblinde i Nord-Norge. Takk til Edvard Johan Strand. Takk til dere vi møtte på døvblindesenteret. Takk til dere vi møtte fra kirken lokalt: domprost og kirkefagsjef, kirkeverge og personalsjef. Takk til dere vi møtte fra distriktene. Og sist, men ikke minst, takk til prosten og prostens saksbehandler.

Det har vært godt å være sammen med dere.

Gud velsigne Døves menighet Tromsø!

Ole Chr. M. Kvarme
biskop

